

MAHALLA YETAKCHILARI VA HUDUDIY IQTISODIY TARAQQIYOT: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ISTIQBOLLAR

Jo'rayeva Lola

Termiz davlat universiteti o'qituvchisi

Jummayev Oybek Bahromovich

Mo'minov Murodali Normengli o'g'li

Nomozov Og'abek Otabek o'g'li

Normamadov Azimjon Azizovich

Rahimov Lazizbek O'ktam o'g'li

Termiz davlat universiteti talabalari

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekistonda mahalla yetakchilarining hududiy iqtisodiy taraqqiyotdagi roli, innovatsion yondashuvlar va istiqbollari tahlil etiladi. Mahalla yetakchilarining tadbirkorlikni rivojlantirish, investitsiyalarni jalb qilish hamda aholini ijtimoiy-iqtisodiy qo'llab-quvvatlashdagi ishtiroki ko'rib chiqiladi. Maqolada hududiy iqtisodiy taraqqiyotga mahalla institutining ta'siri, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari, shuningdek, innovatsion yondashuvlar asosida istiqboldagi rejalar yoritilgan.

Kalit so'zlar. Mahalla yetakchilari, hududiy iqtisodiyot, tadbirkorlik, innovatsiya, investitsiya, iqtisodiy rivojlanish.

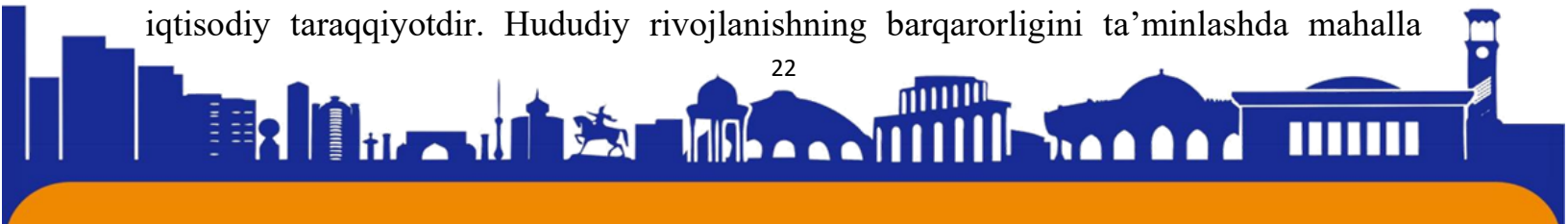
Abstract

This article analyzes the role of mahalla leaders in regional economic development, innovative approaches and prospects in Uzbekistan. The participation of mahalla leaders in the development of entrepreneurship, attracting investments and socio-economic support of the population is considered. The article covers the impact of the mahalla institution on regional economic development, existing problems and ways to solve them, as well as future plans based on innovative approaches.

Keywords. Neighborhood leaders, regional economy, entrepreneurship, innovation, investment, economic development.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishining muhim tarkibiy qismlaridan biri hududiy iqtisodiy taraqqiyotdir. Hududiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlashda mahalla

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

yetakchilari muhim rol o'ynaydi. Mahalla yetakchilari iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarni mahalliy darajada muvofiqlashtirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va aholi bandligini ta'minlash orqali hududiy iqtisodiyotning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Ushbu maqolada mahalla yetakchilarining hududiy iqtisodiy taraqqiyotga ta'siri, innovatsion yondashuvlar va istiqbollari tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Mahalla boshqaruvi va hududiy iqtisodiyotning o'zaro bog'liqligi bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, J. To'rayev (2022) tadqiqotlarida mahalla yetakchilarining ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, S. Karimov (2021) O'zbekistonda hududiy iqtisodiy taraqqiyotda mahalla institutining strategik ahamiyati haqida yozgan. Shu bilan birga, xalqaro tajribalar ham muhim o'rin tutadi. M. Porterning (1998) hududiy klasterlar nazariyasi mahalla yetakchilari faoliyatini innovatsion yondashuvlar bilan rivojlantirishga asos yaratadi.

Maqolada hududiy iqtisodiy rivojlanish va mahalla yetakchilarining rolini aniqlash uchun sifatli va miqdoriy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Sifatli tadqiqot usuli sifatida intervyu va fokus-guruhlar o'tkazildi, miqdoriy tahlil esa mahalla yetakchilari tomonidan amalga oshirilgan iqtisodiy tashabbuslarni statistik jihatdan baholash uchun ishlatildi. Shuningdek, mavjud davlat dasturlari va xalqaro tajriba o'rganildi.

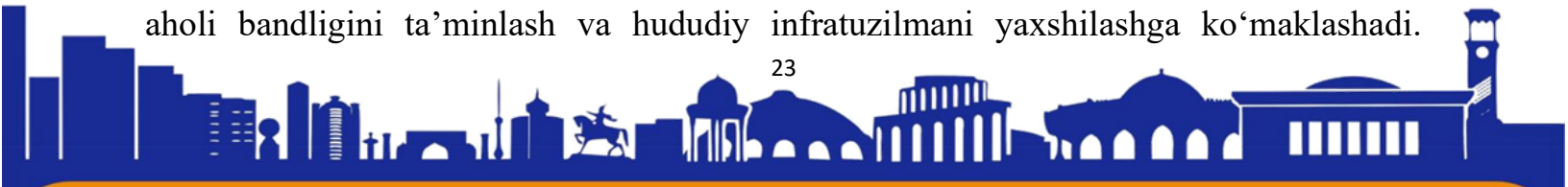
NATIJALAR

Mahalla yetakchilarining tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashdagi roli. Mahalla yetakchilari tadbirkorlik subyektlarini aniqlash, kredit va subsidiya olishda yordam berish, biznes-treninglar tashkil etish kabi tashabbuslar orqali mahalliy iqtisodiy faollikni oshirmoqda.

Innovatsion yondashuvlar. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi mahalla yetakchilari uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etmoqda. Masalan, mahalla darajasida raqamli platformalar orqali biznesni rivojlantirish va e-tijoratni yo'lga qo'yish bo'yicha dasturlar mavjud.

Hududiy investitsiyalarni jalb qilish. Mahalla yetakchilari investorlarni jalb qilish, infratuzilmani yaxshilash va yangi ish o'rinlari yaratishga yo'naltirilgan tashabbuslarni ilgari surmoqda.

Mahalla yetakchilari hududiy iqtisodiy rivojlanishda muhim o'rin tutadi. Ular mahalliy iqtisodiyotning asosiy muammolarini aniqlash, tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va hududiy infratuzilmani yaxshilashga ko'maklashadi.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

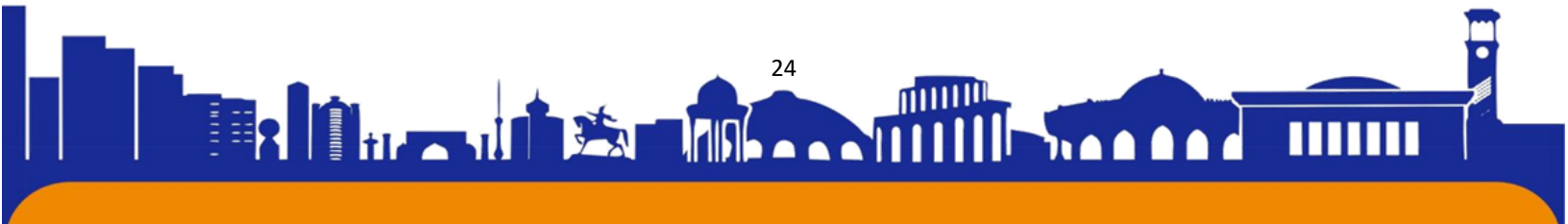
O‘zbekiston sharoitida mahalla yetakchilari davlat va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi muhim ko‘prik vazifasini bajaradi. Ular hududiy iqtisodiy taraqqiyot uchun quyidagi jihatlarda hissa qo‘shadilar:

- **Tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash:** Mahalla yetakchilari hududda biznes muhitini rivojlantirish uchun tadbirkorlarga ma‘lumot berish, ularni davlat dasturlariga jalb qilish, kredit olishga yordam berish va biznes-treninglar tashkil etishda ko‘maklashadi.
- **Investitsiyalarni jalb qilish:** Mahallaning iqtisodiy salohiyatini baholab, investorlarni jalb qilishga xizmat qiladi. Bunda infratuzilma yaxshilanishi va yangi ish o‘rinlari yaratilishi muhim omil hisoblanadi.
- **Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash:** Mahallada aholini ish bilan ta‘minlash, ijtimoiy muammolarni hal qilish va mahalla a‘zolarining iqtisodiy faolligini oshirish orqali barqaror rivojlanish ta‘minlanadi.
- **Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish:** So‘nggi yillarda mahalla yetakchilari hududiy tadbirkorlarni onlayn savdo va elektron xizmatlarga jalb qilishga yordam bermoqda.

Mahalla yetakchilarining iqtisodiy islohotlardagi o‘rni

Mahalla yetakchilari iqtisodiy islohotlarni mahalliy darajada amalga oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ular hududiy iqtisodiy loyihalarni muvofiqlashtirish va mahalla aholisi manfaatlarini hisobga olish orqali quyidagi yo‘nalishlarda ishlaydi:

1. **Davlat dasturlarini targ‘ib qilish va amalga oshirish**
Mahalla yetakchilari davlatning tadbirkorlikni rivojlantirishga oid dasturlarini aholiga yetkazadi va ushbu dasturlardan foydalanish imkoniyatlarini ta‘minlaydi. Masalan, “Har bir oila – tadbirkor” yoki “Yoshlar daftari” kabi dasturlar doirasida yosh tadbirkorlarni qo‘llab-quvvatlashda yetakchilarning o‘rni muhim.
2. **Hududiy ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirish**
Mahalla yetakchilari hududning iqtisodiy salohiyatini baholab, qaysi sohalarda biznes yuritish imkoniyatlari yuqori ekanligini tadbirkorlarga tushuntiradi. Masalan, qishloq joylarda qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash korxonalarini tashkil etish yoki shahar hududlarida xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirishga e‘tibor qaratiladi.
3. **Bandlikni oshirish va ishsizlikni kamaytirish**
Mahalla yetakchilari ishsiz aholining bandligini ta‘minlash uchun kasb-hunar o‘rgatish

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

markazlari bilan hamkorlik qiladi, aholining mehnat bozoriga integratsiyasini osonlashtirishga xizmat qiladi.

4. **Hududiy infratuzilmani yaxshilash**

Hududiy iqtisodiy taraqqiyotga yo'naltirilgan infratuzilma loyihalarining amalga oshirilishida mahalla yetakchilari muhim o'rin tutadi. Yo'llar, bozorlar, ijtimoiy muassasalar va ishlab chiqarish korxonalarini rivojlantirish orqali iqtisodiy faollik oshiriladi.

Mahalla yetakchilari uchun innovatsion yondashuvlar

Hududiy iqtisodiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda quyidagi innovatsion strategiyalar mahalla yetakchilarining samaradorligini oshirishda qo'llanilmoqda:

- **Raqamli texnologiyalarni joriy etish:** Mahalla yetakchilari hududiy iqtisodiy faoliyatni monitoring qilish uchun elektron platformalardan foydalanmoqda.
- **Kichik va o'rta biznesni raqamlashtirish:** Mahalladagi tadbirkorlarga onlayn savdo imkoniyatlarini yaratishda yordam berish orqali ularning bozor doirasini kengaytirish mumkin.
- **Ijtimoiy tarmoqlar orqali tadbirkorlarni rag'batlantirish:** Mahalla yetakchilari yosh tadbirkorlarni targ'ib qilish uchun ijtimoiy tarmoqlardan foydalanib, ularning mahsulot va xizmatlarini keng auditoriyaga yetkazmoqda.

XULOSA

Mahalla yetakchilari hududiy iqtisodiy rivojlanishda muhim omil hisoblanadi. Ularning tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashi, investitsiyalarni jalb qilishi va innovatsion yondashuvlardan foydalanishi iqtisodiy taraqqiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, mahalla yetakchilarining salohiyatini oshirish va ularni zamonaviy iqtisodiy bilimlar bilan ta'minlash muhim vazifalardan biridir.

Mahalla yetakchilari hududiy iqtisodiy rivojlanishda muhim o'rin tutib, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish, aholi bandligini oshirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etishda faol ishtirok etadi. Kelajakda mahalla yetakchilarining malakasini oshirish, ularning iqtisodiy bilimlarini mustahkamlash va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali hududiy iqtisodiy taraqqiyotga yanada katta hissa qo'shish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. To'rayev, J. (2022). Mahalla institutining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Karimov, S. (2021). O'zbekistonda hududiy iqtisodiy taraqqiyot va mahalla boshqaruvi. Samarqand: Ilm-fan markazi.
3. Porter, M. (1998). Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mahalla institutini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash to'g'risida"gi qarori. (2020).
5. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi (2023). Hududiy iqtisodiy rivojlanish va mahalla boshqaruvi bo'yicha hisobot. Toshkent.